

Η τοπωνυμία Σταγοί Μαργαριτίου

Απο το Περιοδικό, Ηπειρωτική Εστία.

Τεύχος 101 σελ. 732 – 733

Πάνου Γρίσπου

Ο συνεργάτης της «Ηπ. Εστίας» κ. Μουσελίμης στην Ιστορική πραγματεία του για «το Μαργαρίτι», που δημοσιεύεται στο προηγούμενο τεύχος της «Η.Ε» (τ. 99— 100 σε). 595— 600) μας μεταδίδει μια αξιόλογη πληροφορία. Ότι κοντά στο χωριό Κορώνη, «τρεις ώρες αλάργα από το Μαργαρίτι» υπάρχει πλατύστομο βάραθρο που έχει την ονομασία *σταγί*. Γράφω «*σταγί*», με γιώτα, γιατί δεν ξέρω πως να το γράψω.

Ο κ. Μ. δεν μας δίνει, στην πάρα πάνω πραγματεία του, και το άρθρο με το οποίο εκφέρεται η τοπωνυμία. Όπως όμως το γράφει, «*σταγοί*», φαίνεται σαν να εκφέρεται σε πληθυντικό αριθμό, πράγμα για το οποίο πολύ αμφιβάλλω. Οι κάτοικοι δηλ. πρέπει να λένε «*πάμε στους σταγούς*» προκειμένου να δηλώσουν κίνηση προς το βάραθρο. Αμφιβάλλω αν συμβαίνει πραγματικά κάτι τέτοιο και γι' αυτό είναι, ενδιαφέρον να ξέρουμε αν η τοπωνυμία είναι οι *σταγοί*, ή η *σταγή*, ή το *σταγί*. Κι' αυτή η αρθρωθότητα του ονόματος έχει σημασία για την ερμηνεία του. Ο κ. Μ. θέλοντας να ερμηνεύσει το τοπωνύμιο, το συσχετίζει με την αρχαία *Στύγα* και φέρνει αποσπάσματα από τον Όμηρο σε πρωτότυπο και μετάφραση.

Όμως, όπως έχει αποδείξει η μελέτη του τοπωνύμιου αυτού, το *σταγί*, δεν έχει καμιά σχέση με τη *Στύγα* γιατί είναι η σλαβική λέξη *στάγια* που σημαίνει ακριβώς τρύπα, κοιλώμα, βάραθρο, κελλί, δωμάτιο. Κατά συνέπεια δεν χρονολογείται από τον καιρό του Ομήρου, αλλά από τον Ζ' μ.Χ. αι. γιατί τότε έγιναν οι μεγάλες επιδρομές των Σλάβων στο Βυζαντινό Κράτος, που άφησαν τα τοπωνυμικά ίχνη τους, ίσαμε το Ταίναρο,

Έτσι και το τοπωνύμιο *σταγί* εκόλλησε και στους βράχους των Μετεώρων Καλαμπάκας, γιατί οι βράχοι είναι γεμάτοι τρύπες, σπήλαια ή κοιλώματα, από τα οποία, πολλά μετετράπηκαν σε ναΐδρια και σε μονύδρια και σε σκήτες, κελλιά και δωμάτια, όπου κατοίκησαν οι μοναχοί Μετεωρίτες. Αυτά είναι τα *στάγια* των Μετεώρων, από τα οποία ονομάστηκε και ο συνοικισμός που βρίσκονταν ή ξαναγίγηκε, στους πρόποδες των βράχων, *Σταγοί* (οι) κατά βυζαντινόν εξελληνισμόν.

Πρόκειται δηλ. για το βυζαντινό όνομα της σημερινής Καλαμπάκας, που αντικατέστησε το αρχαίο *Αιγίνιον*, που είχε καταστραφεί από τους Ρωμαίους στα 167 π.Χ.

Έτσι το τοπωνύμιο *Σταγοί*, με το να αποδίδεται σε μια ιστορική τοποθεσία και να παίρνει σημαντική θέση στην ιστορία των Μετεώρων έγινε αντικείμενο φιλολογικής έρευνας που εξέτασε όλες τις εκδόσεις σχετικά με την καταγωγή του. Πρώτος ασχολήθηκε με αυτό ο Πουκεβιλ(1) ο οποίος υποστηρίζει ότι παρήχθη από κράσιν των λέξεων *εις τους αγίους = στους αγίους= σταγούς*. Αγίους, ωνόμαζε ο λαός τους ασκήτες των Μετεώρων, κατά Πουκεβιλ. Την ερμηνεία αυτή παρεδέχθη και ο δικός μας σοφός Βυζαντινολόγος Νικ. Βέης(2), παραδόξως, διότι η κράσις αυτή φθογγολογικά δεν στέκει και η ερμηνεία, κατά συνέπεια, πέφτει.

Μια περίεργη επίσης ερμηνεία, πρότεινε ο Ιωάν. Βογιατζίδης(3) υποστηρίζοντας ότι η λέξη είναι ελληνική, απαντά σήμερα στην Εύβοια και σημαίνει σιταγωγός. Άλλοι πάλιν επιχείρησαν να συσχετίσουν το τοπωνύμιο με τους αρχαίους *Ταγούς* των Θεσσαλών, τέλος ο Ν. Ι. Γιαννόπουλος, στην μελέτη του «Τα Μετέωρα» (4) έδωσε την σωστή ερμηνεία, από το σλαβικό *στάγια*, όπως είπαμε. Η πληροφορία λοιπόν, του κ.

Μουσελίμη, είναι κατά τούτο σημαντική. Πρώτον διότι μας δείχνει την γεωγραφική εξάπλωση του τοπωνυμίου έξω και πέραν από την περιοχή των Μετεώρων, αν και υπάρχουν μέσα στη Θεσσαλική περιοχή, παρόμοια τοπωνύμια, όπως *Σταγιάδες*, μοναστήρι στην περιοχή Καλαμπάκας και *Σταγιάτες* χωριό στο Δ. Πήλιο, κοντά στην Πορταριά. Και έπειτα, διότι εδώ το τοπωνύμιο αναφέρεται απ' ευθείας σε ένα βάραθρο, ενώ σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις η τοπωνυμία, κατ' επέκταση από τα γύρω σπήλαια ή βάραθρα, αποδίδεται σε συνοικισμούς ή άλλα κατοικημένα σημεία.

Ο κ. Μουσελίμης θα προσφέρει σημαντική εισφορά στην έρευνα του τοπωνυμίου αν συμπληρώσει τις πληροφορίες του, όπως υποδείχνω σχετικά με το άρθρο, που πρέπει απαραίτητος να συνοδεύει κάθε τοπωνύμιο, όπως διδάσκει ο Κυριακίδης(5). Υποθέτω δε ακόμα, ότι αν επιμείνη ρωτώντας τους γεροντότερους θα ανεύρη και τη σπανιότερα ακουόμενη μορφή του <<στάγια>> κα, πάντως, να δικαιολογήσει αυτόν τον πληθυντικό *σταγοί*, αφού πρόκειται απλώς για ένα βάραθρο και μόνο.

1. *Voyage den la Grece* iii κεφ. III σελ 338.

2. *N. Βέης Byz Neugr, Jahr. III 367.*

3. *Ι. Βογιατζίδης. Επετ. Βυζ. Σπουδών Β. 19 σελ.. 162.*

(4) . *Ν. Ι. Γιαννοπούλου «Τα Μετέωρα» Βόλος 1926 σ. 19.*

5. *Στίλ. Κυριακίδη <<Ελληνική Λαογραφία>> Αθήναι 1922 Μέρος Α' σελ. 390*

Επιμέλεια : Γκίνης Αντώνιος (gkinisan@otenet.gr)

Φεβρουάριος 2020